

Αθήνα, 06 Φεβρουαρίου 2008

Κυρία Διαλεκτή ΖΩΤΑΚΗ
Πρόεδρο Ένωσης
Νοσοκομειακών Γιατρών
Κιλκίς
Κιλκίς

Κυρία Ζωτάκη,

Επί των ερωτημάτων τα οποία μου εθέσατε, η απάντησή μου έχει ως κάτωθι:

1. Οι διατάξεις της Οδηγίας 2003/88/ΕΚ, η οποία εκωδικοποίησε τις Οδηγίες 93/104/ΕΚ και 2000/34/ΕΚ, έχουν άμεση εφαρμογή, αφού η προθεσμία μεταφοράς τους στην εσωτερική μας έννομη τάξη έχει εκπνεύσει και οι διατάξεις αυτές έχουν ήδη μεταφερθεί με τα Προεδρικά Διατάγματα 88/1999 και 76/2005 στο εσωτερικό μας δίκαιο, με συνέπεια οι κανόνες που θεσπίζουν αφενός να έχουν καταστεί γνωστοί στους ενδιαφερόμενους για τους οποίους γεννούν δικαιώματα, αφετέρου να συνιστούν κανόνες αυξημένης τυπικής ισχύος, οι οποίοι υπερισχύουν οποιασδήποτε αντίθετης διάταξης νόμου, δυνάμει του άρθρου 28 παρ.1 του Συντάγματος.

Σε κάθε όμως περίπτωση, οι κανόνες αυτοί είναι σαφείς, ορισμένοι και δεκτικοί άμεσης εφαρμογής στην εσωτερική μας έννομη τάξη (βλ. και στο ίδιο ακριβώς πνεύμα τις υπ' αριθ.67, 106 και 107/2007 Πράξεις του Ι' Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου).

Με τα ως άνω Προεδρικά Διατάγματα καθορίστηκαν, κατ' επιταγή των κοινοτικών ρυθμίσεων, οι ελάχιστες προδιαγραφές για την οργάνωση του χρόνου εργασίας, οι οποίες εφαρμόζονται παράλληλα με τις εκάστοτε ισχύουσες γενικές διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, εκτός εάν οι τελευταίες θεσπίζουν ευνοϊκότερους ρυθμίσεις για τους εργαζόμενους.

Ειδικότερα, το Π.Δ.88/1999 στο άρθρο 2, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 2 του Π.Δ.76/2005 αναφέρει, ότι

«Για την εφαρμογή του παρόντος διατάγματος νοούνται ως: 1..... 2..... 10. Επαρκής χρόνος ανάπαυσης: η πραγματική κατάσταση κατά την οποία οι εργαζόμενοι έχουν τακτικές περιόδους ανάπαυσης, η διάρκεια των οποίων εκφράζεται σε μονάδες χρόνου και οι οποίες είναι επαρκώς μακρές και συνεχείς ώστε να εξασφαλίζουν ότι οι εργαζόμενοι δεν θα προκαλούν

σωματικές βλάβες στους ίδιους, σε συναδέλφους τους ή τρίτους και ότι δεν θα βλάπτουν την υγεία τους βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα, λόγω κόπωσης ή άτακτων ρυθμών εργασίας».

Περαιτέρω, στο άρθρο 3 ορίζεται, ότι

«Για κάθε περίοδο 24 ωρών, η ελάχιστη ανάπαυση δεν μπορεί να είναι κατώτερη από 12 συνεχείς ώρες. Η περίοδος των 24 ωρών αρχίζει την 00:01 και λήγει την 24:00 ώρα».

Στο άρθρο 5, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 3 του Π.Δ.76/2005, διευκρινίζεται ότι

«Στους εργαζομένους εξασφαλίζεται ανά εβδομάδα, ελάχιστη περίοδος συνεχούς ανάπαυσης εικοσιτεσσάρων (24) ωρών, η οποία συμπεριλαμβάνει κατ' αρχήν την Κυριακή, ανάλογα με τις ισχύουσες για κάθε κατηγορία εργαζομένων διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας και πρακτικές, στις οποίες προστίθενται οι δώδεκα (12) συνεχείς ώρες της ημερήσιας ανάπαυσης του άρθρου 3 του παρόντος. Αν δικαιολογείται για αντικειμενικούς ή τεχνικούς λόγους ή από τις συνθήκες οργάνωσης της εργασίας μπορεί να ορισθεί ελάχιστη περίοδος ανάπαυσης εικοσιτεσσάρων (24) ωρών ...».

Στη παράγραφο 2 του άρθρου 14, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 4 και 5 του Π.Δ.76/2005 και το οποίο μεταφέρει το άρθρο 17 παρ.2 της Κωδικοποιητικής Οδηγίας 2003/88/ΕΚ, ορίζεται ότι

«Επιτρέπονται επίσης παρεκκλίσεις, με την επιφύλαξη της ισχύουσας νομοθεσίας, με συλλογικές συμβάσεις εργασίας μεταξύ των πλέον αντιπροσωπευτικών συνδικαλιστικών οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων ή μεταξύ εργοδοτών και των πλέον αντιπροσωπευτικών συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων ή με συμφωνίες μεταξύ εργοδοτών και εκπροσώπων των εργαζομένων στα εργασιακά συμβούλια, υπό τον όρο ότι στους οικείους εργαζόμενους χορηγούνται ισοδύναμες περίοδοι αντισταθμιστικής ανάπαυσης ή ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου είναι αντικειμενικώς αδύνατη η χορήγηση ισοδύναμων περιόδων αντισταθμιστικής ανάπαυσης, παρέχεται στους οικείους εργαζόμενους κατάλληλη προστασία σύμφωνα και με την εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου όπως προβλέπεται στο άρθρο 8 παρ.1 του Π.Δ.17/1996».

Κατά συνέπεια, η παραβίαση της ως άνω τιθέμενης ελάχιστης εβδομαδιαίας και ημερήσιας ανάπαυσης, χωρίς να υφίσταται ρητή και ανεπιφύλακτη συναίνεση των ενδιαφερομένων ή χωρίς να έχουν συναφθεί σχετικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή συμφωνίες μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, με την προϋπόθεση ότι χορηγούνται σε αυτούς

ισοδύναμες περίοδοι αντισταθμιστικής ανάπαυσης ή ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου είναι αντικειμενικά αδύνατη η χορήγησή τους, κατάλληλη προστασία σύμφωνα και με την εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου, όπως απαιτεί ο νόμος, καθιστά μη νόμιμη τη πραγματοποίηση εφημεριών από ειδικευμένους και ειδικευόμενους Γιατρούς.

Επισημαίνω, ότι τα ανώτατα όρια εβδομαδιαίας εργασίας των Γιατρών (48ωρο για τους Ειδικευμένους και 56ωρο για τους Ειδικευόμενους συμπεριλαμβανομένων των εφημεριών), παρέκκλιση των οποίων επιτρέπεται αποκλειστικά και μόνο μετά από τη ρητή και ανεπιφύλακτη συναίνεση του εργαζομένου (άρθρο 22 της Κωδικοποιητικής Οδηγίας 2003/88/ΕΚ), δεν τίθενται γενικά και αφηρημένα και κατά τρόπο απόλυτο, αλλά συναρτάται με την οριζόμενη από τα άρθρα 3 και 5 του Π.Δ.88/1999, όπως το άρθρο 5 αυτού αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του Π.Δ.76/2005, ημερήσια και εβδομαδιαία ανάπαυση αυτού, η οποία μπορεί να περιορισθεί μόνο εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 14 του Π.Δ.88/1999.

Συνεπώς, η χορήγηση ισοδύναμων περιόδων αντισταθμιστικής ανάπαυσης (ρεπό), υπό τις προϋποθέσεις των ως άνω διατάξεων του Π.Δ.88/1999, αποτελεί δικαίωμα των Γιατρών και αντίστοιχη υποχρέωση της Διοίκησης του Νοσοκομείου.

Άλλωστε, οι προαναφερόμενες ρυθμίσεις σκοπό έχουν όχι μόνο να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική προστασία της ασφάλειας και της υγείας των Γιατρών και να την βελτιώσουν αλλά και να διαφυλάξουν την ποιότητα των παρεχόμενων από τους Γιατρούς υπηρεσιών υγείας στο ευρύτερο κοινό, περιορίζοντας τις δυσλειτουργίες στον ευαίσθητο τομέα της δημόσιας υγείας.

Υπογραμμίζω με ιδιαίτερη έμφαση, ότι τα Π.Δ.88/1999 και 76/2005 εφαρμόζονται στην ολότητά τους έναντι πάντων, οι δε σε αυτά περιεχόμενοι κανόνες, είναι γενικής και υποχρεωτικής εφαρμογής.

2. Οι τυχόν ελλείψεις σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό και η ολιγωρία της Διοίκησης (του Νοσηλευτικού ιδρύματος ή/και του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης) για την επάνδρωση των υγειονομικών σχηματισμών που υπολειτουργούν, δεν είναι δυνατόν σε καμία περίπτωση να αποτελέσουν την γενεσιουργό αιτία παραβίασης της εργατικής νομοθεσίας (κοινοτικής και εθνικής) και της συνακόλουθης παραβίασης των δικαιωμάτων των Γιατρών.

Κατά συνέπεια, οι Γιατροί ολιγομελών Τμημάτων, εφόσον δεν παρέχουν την ρητή και ανεπιφύλακτη συναίνεσή τους για την δυνατότητα παρεκκλίσεων, νομιμοποιούνται να αρνηθούν την από μέρους τους υποχρεωτική κάλυψη καθ' όλη τη διάρκεια του μήνα των Τμημάτων αυτών, με την πραγματοποίηση εφημεριών καθ' υπέρβαση των ανώτατων ορίων εβδομαδιαίας εργασίας συμπεριλαμβανομένων των εφημεριών.

Η εβδομαδιαία διάρκεια απασχόλησης των Γιατρών, στην οποία περιλαμβάνεται και η εκτελούμενη από αυτούς ενεργός εφημερία, δεν μπορεί να υπερβαίνει **α)** για την κατηγορία των ειδικευμένων Γιατρών τις 48 ώρες κατά μέσο όρο εντός χρονικού διαστήματος τεσσάρων μηνών, αρχομένου από 1.1., 1.5. και 1.9. κάθε ημερολογιακού έτους, δεδομένου ότι ο προγραμματισμός των εφημεριών γίνεται ετησίως και μηνιαίως με βάση το ημερολογιακό έτος και **β)** για την κατηγορία των ειδικευόμενων Γιατρών τις 56 ώρες κατά μέσο όρο.

Παρέκλιση από τα ως άνω ανώτατα όρια εβδομαδιαίας εργασίας των Γιατρών επιτρέπεται αποκλειστικά και μόνο μετά από τη ρητή και ανεπιφύλακτη συναίνεση του εργαζόμενου (βλ. άρθρα 6, 16 εδ. β', 17 παρ.5 και 22 της Κωδικοποιητικής Οδηγίας 2003/88/EΚ, άρθρο 6 και 14 παρ.2 του Π.Δ.88/1999, όπως η παρ.2 του άρθρου 14 τροποποιήθηκε με τα άρθρα 4 και 5 του Π.Δ.76/2005 όπως και τις υπ' αριθ.67, 106 και 107/2007 Πράξεις του Τμήματος Ι' του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίες κινούνται ακριβώς στο αυτό ερμηνευτικό πλαίσιο).

3. Σύμφωνα με το Κεφ. ΣΤ' της υπ' αριθ.Υ10α/Γ.Π.1444920/23-01-2007 Κοινής Απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΦΕΚ Β' 107) "Εφημερίες Γιατρών", η οποία εφαρμόζεται στα Νοσηλευτικά ιδρύματα (Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας, Πολυδύναμα Ιατρεία) που ανήκουν στη Β' και Γ' Ζώνη,

«Οι υποχρεώσεις των γιατρών που εκτελούν εφημερίες ετοιμότητας, καθορίζονται ως εξής:

- α) Οι γιατροί κατά τη διάρκεια της εφημερίας ετοιμότητας βρίσκονται σε διατεταγμένη υπηρεσία και είναι στη διάθεση του Νοσοκομείου και όταν κληθούν προσφέρουν τις υπηρεσίες τους χωρίς πρόσθετη αμοιβή πέραν της προβλεπόμενης από το άρθρο 45 του Ν.3205/2003.*
- β) Οι ευρισκόμενοι σε εφημερία ετοιμότητας γιατροί, οφείλουν να διαμένουν στην πόλη που εδρεύει η μονάδα τους ή σε απόσταση τόση από αυτήν, ώστε καλούμενοι να προσέρχονται σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους.*

- γ) Υποχρεούνται να είναι προετοιμασμένοι για την αντιμετώπιση κάθε περιστατικού της ειδικότητάς τους.
- δ) **Η πρόσκληση μπορεί να γίνει από τον ενεργά εφημερεύοντα γιατρό του τμήματος, άλλον εφημερεύοντα γιατρό ή τα όργανα του Νοσοκομείου».**

Η Διοίκηση του Νοσοκομείου δεν νομιμοποιείται να υποχρεώσει το ιατρικό προσωπικό να καλύπτει το μήνα αποκλειστικά με εφημερίες ετοιμότητας. Η εφημερία ετοιμότητας δεν μπορεί να υπάρξει, εάν ταυτόχρονα δεν υπάρχει ενεργά εφημερεύων ειδικευμένος Γιατρός σε κάθε τμήμα, για να πραγματοποιήσει την πρόσκληση του Γιατρού που ευρίσκεται σε εφημερία ετοιμότητας. Ειδικότερα, την πρόσκληση θα πρέπει να απευθύνει ο ενεργά εφημερεύων Γιατρός του τμήματος ή άλλος εφημερεύων Γιατρός (προφανώς άλλου τμήματος).

Η ανωτέρω ως τρίτη αναφερόμενη δυνητική επιλογή, ήτοι την πρόσκληση να απευθύνει όργανο (ή όργανα) του Νοσοκομείου δεν με βρίσκει σύμφωνο, διότι ο Νόμος αφενός μεν δεν προσδιορίζει με σαφήνεια το όργανο που πρέπει να ενεργήσει, με συνέπεια να υπάρχει κίνδυνος σύγκρουσης αρμοδιοτήτων και πρόκληση σύγχυσης, αφετέρου δε το όργανο του Νοσοκομείου δεν μπορεί να κρίνει και συνεπώς να αποφασίσει την κλήση Γιατρού, όταν αυτός τελεί σε εφημερία ετοιμότητας, διότι αδυνατεί εκ των πραγμάτων να σταθμίσει τις συνθήκες που θα συντρέξουν στη συγκεκριμένη στιγμή και συνακόλουθα την αναγκαιότητα της πρόσκλησης.

Η άποψή μου ενισχύεται από το γεγονός, ότι σύμφωνα με την παρ.6 του άρθρου 45 του Ν.3205/2003, η κλήση και η προσέλευση ή μη Γιατρών που μετέχουν σε πρόγραμμα εφημερίας ετοιμότητας, διαπιστώνεται από τα στοιχεία της κάθε νοσηλευτικής μονάδας **και με ευθύνη του Γιατρού της ενεργού εφημερίας.**

Με εκτίμηση,

Δρ Μιχαήλ Δ. Μιχαήλ
Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω
Ανεξάρτητος Εμπειρογνώμων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής